EDUSKUNNAN TALOUSVALIOKUNNALLE

Eduskunnan talousvaliokunnan pyydettyä yhdistyksemme lausuntoa hallituksen esityksestä 313/2018 työeläkevakuutusyhtiöistä annetun lain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta (STM024:00/2018), esitämme kunnioittavasti seuraavaa.

Omistajanohjausperiaatteiden laatiminen työeläkelaitoksissa

Rinnakkainen tämän hallituksen esityksen kanssa on osakkeenomistajan oikeuksia käsittelevää direktiiviä koskeva hallituksen esitys (305/2018). Mainittu lakikokonaisuus koskee muuta kuin lakisääteistä työeläkevakuutusalaa. Vaikka EU:n säännöskehikko ei ole tunnettu siitä, että direktiivit järin suuresti ottaisivat huomioon suhteellisuusperiaatteen, osakkeenomistajan oikeuksia koskeva direktiivi yhdistettynä IORP II direktiiviin antoi mahdollisuuden jättää pienet lisäeläkkeitä myöntävät eläkesäätiöt ja eläkekassat sääntelyn ulkopuolelle ja näin on myös tehty.

Sipilän hallitusohjelman yksi kärkihanke oli turhien normien purkaminen ja hallinnollisen taakan keventäminen. Nyt ehdotettava sääntely edellyttää kaikkien työeläkelaitosten laativan ja julkistavan omistajanohjausperiaatteet ilman poikkeusta suurimmasta työeläkeyhtiöstä pienimpään eläkesäätiöön. Perusteluissa myönnetään, että pienten työeläkelaitosten

vaikutusmahdollisuuksia vähentää se, että niiden omistuksilla ole olennaista merkitystä kohdeyhteisöjen hallinnossa samoin kuin eläkesäätiöitä koskeva osakeyhtiölain määräys, joka estää työnantajayhteisön osakkeisiin liittyvän vallankäytön. Kaikesta huolimatta uusi laki edellyttää poikkeuksetta tällaistenkin työeläkelaitosten laativan ja julkistavan omistajanohjauksen periaatteet.

Kysymys ei ole hallinnollisesti katsoen suuresta rasituksesta, mutta se sopii huonosti yhteen hallitusohjelman tavoitteiden kanssa ja lisää tarpeetonta hallinnollista työtä työnantajakohtaisissa eläkelaitoksissa. Kaikki tällainen ajattelu ei voi olla vaikuttamatta siihen, että työeläkejärjestelmän toimeenpano on vuosi vuodelta keskittynyt yhä enemmän. Sen sijaan, että erilaisten toimijat otettaisiin huomioon, kaikille annetaan samalla mitalla.

Osaketuottokertoimen määräytyminen

Työeläkejärjestelmän hajautetun toimeenpanon etuna on pidetty järjestelmäriskin hajauttamista usealla toimijalle ja erilaisille sijoitusnäkemyksille. Työeläkejärjestelmää on arvosteltu siitä, että järjestelmässä on elementtejä, jotka ajavat toimijoita samankaltaistamaan sijoitusjakaumiaan. Tämän on nähty lisäävän työeläkejärjestelmän keskittymistä ja edelleen kasvattavan järjestelmäriskiä.

Vaikka työeläkejärjestelmän lopullinen riski kannetaan yhteisvastuullisesti, kukin eläkelaitos kantaa poikkeamariskin eli riskin siitä, että se saavuttaa järjestelmän tuottovaatimukset. Osaketuottokerroin lasketaan työeläkelaitosten saavuttamien osaketuottojen perusteella. Osaketuottojen osuus eläkelaitosten tuottovaatimuksesta on noin 20 prosenttia.

Kun osaketuottosidonnaisuus otettiin järjestelmään, kahden suurimman työeläkelaitoksen vaikutus osaketuottojen määräämisessä oli kummallakin 15 prosenttia. Tässä hallituksen esityksessä kahden suurimman työeläkelaitoksen vaikutus työeläkelaitoskentässä tapahtuneiden fuusioiden jälkeen on yli 30 prosenttia.

Reilu 30 prosentin luku tarkoittaa sitä, että työeläkeyhtiön omat osakesijoitukset vaikuttavat järjestelmän tuottovaatimukseen yli 30 prosentin osuudella. Mitä suuremmaksi prosentti nousee, sitä pienemmäksi tämän työeläkelaitoksen poikkeamariski (eli poikkeama järjestelmän tuottovaatimuksesta) laskee. Mitä suuremmaksi yhden tai parin suuren työeläkelaitoksen osuudet nousevat, sitä suuremmaksi poikkeamariskit pienemmillä sijoittajilla nousevat.

Hallituksen esityksen perustelut ovat tarkoitushakuisia ja merkillisiä mm. siltä osin, kun siinä väitetään poikkeamariskin olevan työeläkeyhtiöille suurempi kuin eläkesäätiöille ja –kassoille. Olisi myös toivottavaa, että yleisesti legitiimeiksi koettuja periaatteita sovellettaisiin erilaisiin työeläkealan lukuihin, kuten siirtyvän vakavaraisuuspääoman määräämiseen, missä jokaisella

eläkelaitoksella pienimmästä suurimaan on yhtäläinen painoarvo. Tämän hallituksen esityksen perusteluiden valossa asia näyttää oudolta.

Kaikkien työeläkelaitosten riskienhallinnan ja läpinäkyvyyden näkökulmasta olisi tärkeää edistää järjestelmätason tärkeiden lukujen julkistamista. Finanssivalvonta kerää eläkelaitoksilta tiedot työeläkevarojen riskijakaumasta, joiden perusteella kukin eläkelaitos voisi arvioida omaa poikkeamariskiään ja järjestelmätason luotto- sekä valuuttariskejä. Finanssivalvonta tulisi velvoittaa julkistamaan näitä tietoja viivytyksettä ainakin merkittäviltä osin. Tällaisilla toimilla voitaisiin vähentää yksittäiselle eläkelaitokselle aiheutuvaa poikkeamariskiä ja parantaa eläkelaitosten riskinkantokykyä.

Helsingissä tammikuun 29. päivänä 2019

Eläkesäätiöyhdistys - ESY ry

Ismo Heinström
Lakimies